

Uluslararası Türk Kültürü ve Edebiyatında Kadın Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

Kilis 7 Aralık Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi ve KADAMER (Kadın ve Aile Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi) tarafından tertip edilen “Uluslararası Türk Kültürü ve Edebiyatında Kadın Sempozyumu 25-26 Mayıs 2022 tarihleri arasında çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Sempozyuma Türkiye’nin muhtelif üniversite (14) ve kurumlarında hizmet veren 32 akademisyen ve araştırmacı yazar iştirak etmiştir.

Sempozyumun 25 Mayıs 2022 günü birinci oturumunda; geçmişten günümüze değin kültürümüzde önemli bir role sahip olan kadının gelin olma durumu, evlilikten sonra damat evine gelen gelinin konuşmaması ile ilgili hususiyetler ve bu gelenek çevresinde ortaya çıkan *Sağır Gelin* hikâyesi ile Kazan Tatarlarında yer alan gelin inanışları ele alındı. Ayrıca Türk destanları içinde önem arz eden Şor Türklerinin destan geleneğindeki kadın kahramanlardan biri olan *Kağan Argo* üzerinden Türk kadının özellikleri sıralandı.

Sempozyumun 25 Mayıs 2022 günü ikinci oturumunda; Milli Mücadele döneminin yayın organlarından biri olan *İfham* gazetesinden hareketle kadınlara dair haberler değerlendirilerek bu haberlerin o devir kadınlarının sosyal konumları ve yaşayışları hakkındaki durumu, II. Meşrutiyet’ten Cumhuriyet’in ilanına kadar Osmanlı kadınının konumu ile basında yer alan erkek ve kadın yazarların eleştirileri, feminizm tartışmaları, çözüm önerileri ve bakış açıları ortaya konularak genel bir değerlendirme yapıldı. Ayrıca Cahit Atay’ın *Ana Hanım Kız Hanım* oyunundan uyarlanan *Kuma* filminden hareketle geleneksel ve ataerkil toplumlarda çok eşlilik kavramından söz edildi.

Sempozyumun 25 Mayıs 2022 günü üçüncü oturumunda; Türk edebiyatının önde gelen isimlerinden Halit Ziya Uşaklıgil’in hikâyelerinde kadının toplum yapısı içerisinde karşılaştığı zorluklar, sıkıntılar, hastalıklar, aldatmalar, yaşadığı mağduriyetler aktarıldı. Cezayir edebiyatının önde gelen kadın yazarlarından biri olan Asiye Cebbar’ın eserlerinde kadın haklarına dair görüşleri değerlendirildi. Yaşar Kemal’in filme de uyarlanan *Yılanlı Öldürseler* adlı eserinde kadın cinsiyeti üzerinden işlenen cinayetin sorgulaması, toplumsal normlar, töre, kan davası, kıskançlık konuları ekseninde romanın kadın kahramanı Esmen’in çıkmazı özelinde ele alındı. Ayrıca Tarık Demircan tarafından derlenip çevrilen “*Her Güne Bir Masal*” kitabında yer alan masallarda kadın imgesinin ne şekilde işlendiğine değinildi.

Sempozyumun 25 Mayıs 2022 günü dördüncü oturumunda; feminist edebiyat kuramı ekseninde halk ozanı Melûli’nin şiirlerinde kadının manevi gücü ve halk şiirinin en önemli tiplerinden biri olan sevgilinin özellikleri işlendi. Eserleriyle toplumdaki kadın-erkek ilişkilerine ayna tutan Refik Erduran’ın *Neşe’nin Şarkısı* ve *Sabiha* isimli romanlarında kadının kendini dönüştürerek varoluşsal anlamda yaşadığı değişimler üzerinde duruldu. Ayrıca milli şairimiz Mehmet Akif’in şiirlerinde kadının aile içindeki rolü ile Halide Edip Adıvar’ın *Dağa Çıkan Kurt* hikâyesinde eşlerini savaşa gönderen kadınların yaşadığı

sıkıntılar ve bu sıkıntılar karşısında güçlü durmayı başarabilen kadınların özellikleri hakkında bilgiler verildi.

Sempozyumun 26 Mayıs 2022 günü ilk oturumunda; Türk edebiyatının en önemli kadın şairlerinden birisi olan Ayşe Hubbî ve onun Selmân-ı Saveci'den tercüme ettiği aşk mesnevisi *Hurşîd u Cemşîd* hakkında bilgi verildi. Kırım Tatar Türkçesinde "Kadın" mefhumuna dair kullanılan söz varlığına ve yine Kilis ili ağızlarında kadına verilen adlar, kadınla ilgili süs eşyası, giyim eşyası, eğlence gibi kelimeler değerlendirildi. Ayrıca Osman Hamdi Bey'in *Kur'an Okuyan Kız*, *İstanbul Hanımefendisi*, *Gezintide Kadınlar* ve *Mimozalı Kadın* tabloları üzerinden Osmanlı aydınının zihninde, geç dönemde şekillenen kadın imgesinin tasvir sanatlarındaki yansımaları üzerinde duruldu.

Sempozyumun 26 Mayıs 2022 günü ikinci oturumunda; kadın ve erkeğin mahiyeti düşünsel açıdan ele alındı ayrıca Türk kadın filozof Mübahat Türker Küyel'in düşüncesinde felsefenin doğuşuna etki eden faktörler ve bu faktörleri meydana getirip besleyen itici güçler üzerinde duruldu. Fatma Aliye Hanım'ın *Terâcim-i Ahvâl-i Felâsife*, *Tedkîk-i Ecsâm* ve *Tezâhür-i Hakikat* adlı eserlerinden yola çıkılarak Türk kadınının felsefe alanındaki ilk önemli çalışmaları hakkında bilgi verildi.

Sempozyumun 26 Mayıs 2022 günü üçüncü oturumunda; mobinge maruz kalan kadınların yaşadığı durum Adile Ayda örneği üzerinden ele alındı. Necati Cumalı'nın, Atıf Yılmaz tarafından filme uyarlanan *Mine* adlı oyunundan hareketle Türkiye'de kimlik arayışı içinde olan kadınların cinsel, ekonomik ve sosyal anlamda yaşadıkları problemlerin Mine filminde nasıl yansıtıldığı aktarıldı. Osmanlı döneminde kadınların kamusal alanda var olma, kimlik kazanma gibi eğilimleri neticesinde edebiyatın işlevi irdelenmiş, Tanzimat dönemi gazete ve dergilerinin bu amaçla nasıl işlevsel hâle getirildiği ele alındı. Ayrıca çocuk biyografilerinde rol model olan kadın kahramanların özellikleri üzerinde duruldu.

Sempozyumun 26 Mayıs 2022 günü dördüncü oturumunda; Türk anne olmak ve annelik olgusu, Yahudi dini hayatında kadının değişen konumu üzerinden Amerika'da yer alan ve kadınların merkezde olduğu birçok proje gerçekleştiren *Kadima Yeniden Yapılanmacı Topluluk* hakkında bilgiler verilerek Amerika'daki Yahudi dini hayatında kadının katılımcı konumu ele alındı. Ayrıca Duygu Asena'nın romanlarının ekofeminist yaklaşım açısından nasıl bir tutum sergilediği ve son olarak çocuk yazarların kaleme aldığı öyküler üzerinden kadın figürü hakkında bilgiler verildi.

Kadının, Türk kültür ve edebiyat alanındaki önemini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilen sempozyumumuzda sunulan bildiriler en kısa sürede kitaplaştırılarak ilgililerin takdirine sunulacaktır. Programımızın sonunda basın ile paylaşacağımız sonuç bildirimimiz şu şekildedir:

1. Toplumun önemli ve vazgeçilmez varlığı olan kadın, hem Türk hem yabancı pek çok bilim adamının çalışmalarına konu olmuştur. Türk kültüründe kadınların oynadığı olağanüstü rolü ve beceriyi vurgulamak bilim insanlarınca kabul edilen ortak bir sonuçtur.
2. Kadının, Türklerin tarih yolculuğunda kültürel, içtimai ve siyasi bir mevkie sahip olduğu dikkat çekmektedir. Türk kadını varlığımızın en eski kaynaklarından beri mücadeleci ve yetki sahibi olarak toplum hayatının içinde saygın bir şekilde yer almıştır.
3. Türk kadınının modernleşmesi yolunda yaşadığı değişimler, feminist düşünce, düşünce akımlarının kadınlara tanıdığı haklara yönelik düşünceleri ve değerlendirmelerinin yanı sıra Tanzimat döneminde toplumun sosyal ve kültürel açıdan yaşadığı gelişim ile Türk basın hayatında kadın yazarların üstlendiği roller önem teşkil etmektedir.
4. Kadın, edebiyatların temel konusunu oluşturmaktadır. Türk edebiyatının hemen her türünde şiirde, roman ve hikâyelerde, tiyatro, film, destan ve diğer folklorik ürünlerde kadın, çeşitli yönleri ve sorunlarıyla ele alınmıştır.
5. Geçmişten günümüze değin yolculuğunda toplum içinde kadına bakışın kırılma noktaları nasıl bir değişim ve dönüşüm yaşamıştır, Tanzimat'tan sonra gelişen modern toplum düzeninde kadın ile ilgili değerlerimiz etrafında gelişen tartışmaların çerçevesi nedir, kadınların toplumun hemen her alanında karşılaştığı sorunlar karşısında uygulanması gereken sosyal politikalar ve çözüm yolları nelerdir, kadınların Türk kültür ve edebiyatında kadının toplumsal kimliği ve konumu nasıl ele alınmıştır? gibi sorular sempozyumda üzerinde durulan önemli meselelerdendir.